

Městská knihovna v Praze

ČEŠTÍ
BÁSNÍCI
20. STOLETÍ

RATTUS NORVEGICUS

Ivan Martin
Jirous

Praha
2019

e-kniha

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

**RATTUS
NORVEGICUS**

/1985, 1989, 2001-2004/

Znění tohoto textu vychází z díla [Magorova summa II](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Torst v roce 2015. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Ivan Martin Jirous: *Rattus norvegicus*), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.1 z 16. 6. 2020.

OBSAH

I. Ruzyně 4. srpna 1989	10
--- (Severní krysy)	11
Hora rádlo	12
--- (Na soudu Eliška)	14
--- (Do Vydří)	15
II. 2002–2004	16
Flétnista na hnoji	18
--- (Má lásko)	19
--- (Zase už doma)	20
J. Ž.	21
Alice	22
Kateřina řekla	23
--- (Opřený o zed' břízy)	24
--- (Není nikdo mezi vámi)	25
--- (Klamerky sedí na šňůře)	26
Srdcová sedma	27
Těžké vlny (za pomoci Viktora Kamila Jeřábka) ..	28
A. (V.)	29
--- (Slušné je co se nepodaří)	30
Zuzana v lázni	31
Halmarovy vzpomínky (spolu s Helenkou P.) ..	32
Podzimní	33
--- (Věci jsou takové)	34
Bila čtvrtá hodina	35
--- (V povelikonočním čase)	36
Fotografie jako z Erbena	37
Pavučiny (podle Statku na hranicích Jordana Jovkova)	38
Lence D.	41
--- (Kapka rosy)	42

Château d'eau (spolu s Karlem Hadrbolem) . . .	43
Paulině	44
Johnu Šalamounovi Bokovi	45
--- (V tom je totiž to neštěstí)	46
--- (A byla bouře)	47
Cholera (z druhé balkánské války)	48
--- (Začínám se vracet)	49
--- (Má milá daleko je)	50
Suchý Čert a Divoký Sokol (ve spolupráci s J. F. Karasem)	51
--- (Ach tolik plchů leze)	52
Setkání v lesích	53
--- (Jest to totiž tajemství)	54
Dagmarce	55
--- (To co se nemá stát)	56
Zuzanka ze Žižkova	57
Vajíčka do skla	58
Skeleton in the cupboard	59
Memorial	60
Pavlovi B.	61
Jitro	62
Františku Listopadovi	63
Janu Pavlovi II.	64
--- (Vejdumek je dítě velikonoční)	65
--- (Cíchy rozslintané)	66
--- (Ach, housenka moje)	67
H. P.	68
--- (Kladiny hladina)	70
Zbyňku Hejdovi	71
Sezdávají se lidé	72
Záclony	73

Kamilu Linhartovi	74
--- (Pavouček lezl)	75
A pravil Moudrý	76
Jimovi Horáčkovi	77
Janu Placákovi	78
--- (Na klasu žita námel)	79
Ztroskotání Rose Macaulay	80
Mystická	81
Jardovi Kukalovi	82
Disco	83
--- (Snad budu už jen vycházet za humna) ...	84
Liboru Krejcarovi	85
Komentáře k jednotlivým textům	86
Ediční poznámka	89

*Jeho Jasnosti
Karlovi Janu Schwarzenbergovi*

V Kuksu před hospitém, původně určeným pro vysloužilce z tureckých válek a přestárlé poddané, stojí (vlastně se spíše svíjí) řada ženských alegorických soch ctností a neřestí od Matyáše Bernarda Brauna. Je to veliká krása, ale darmo zapírat – sochy neřestí se mi obecně líbily víc, třeba to bylo barokní expresivitou, která se v těch živých neřestnicích mohla naplno rozepnout... Stojí tam mezi pýchou, hamižností, smilstvem a tak dále socha ženy, která si vráží dýku do hrudi – alegorie zoufalství. Zoufalství jako neřest! Uvědomil jsem si, že to, co barokní doba ještě za neřest pokládala, by dnes již sotvakdo vnímal jako cosi nemravného, jako svého druhu selhání. Zoufalství se prostě stalo běžným a samozřejmým, „rovnoprávným“ životním postojem, čas od času (zvláště v špatné literatuře, zvláště v špatné poezii) dokonce módou, čímsi snad i úctyhodným. Jako by ten, kdo není patřičně zoufalý, byl hned podezřelý z naivity, povrchní existence, filozofické nedospělosti. Jako by zoufalství bylo viděním, nikoli slepotou.

Petr Hruška

I.
RUZYNĚ
4. SRPNA 1989

- - -

Severní krysy se na dvoře milují
i já bych tebe chtěl zase jednou pod jmelím

Povětrím Ruzyně létají koně zas
mezi ně odlétl navždycky můj Pegas

Vzpomínky na lásku mění se ve skvrny
jinak jsem musel psát než Lumír Čivrný

Povětrím Ruzyně létají koně zas
a Pegas odlétl navždycky mezi ně

Křik v okně
na nebi klid mír a tichý jas

Potkání milují ani já
snad nejsem zatracen navěky

Soumrak se přiblížil lehký
a daleký zdaleka slyšet hlas laskavé Markétky

Ivane!
Martine!
Magore!

Hora rádlo

Když Evžen překládal
mou báseň o Ralsku
tenkrát jsem ještě dbal
staral se o lásku

Řekla mu Růžena
že Ralsko značí rádlo
co všechno zvorál jsem od těch dob
a kolik padlo
do studní hluchých dní

Evžene ve Vídni
až mrak se přežene
v únoru nad Ralskem
zavoláš Růženě
do země v které jsem
uvízl za moru?

Co mi zas přeložíš
a co já zase zvorám

Na káře morové zamířím k dalším horám

V duši okoralé
už ani pokora ale
tak jak Ty chceš Pane

Ty který všechno víš
zase mne vymrštíš
jako šíp
Ty který všechno víš
líp než my

Miserere mei!

- - -

Na soudu Eliška
jak jíška hebká.

Uvnitř mi holá lebka
radostí zčervenala.
Pusu mi na ni dala.

A v soudním průjezdě
koho to vidím zde?
Láska jak průvan.
Helenka ze Srbska
a zpitomělý Ivan.

- - -

Do Vydří
zamíří
zas na pout' rytíři
a Petr uchopí
do rukou korouhev

Je v žilách ještě krev?
Vstává snad český lev
konečně ze spánku?

Doufej a střeďej hněv
naivní Ivánku

II.
2002-2004

*Její oči jsou dvě studny
s nebe se usmívající
její líce jsou dvě zory
ranní slunce vítající
její krásní vnadní rtové
dva večerní červánkové
její hrdlo lilijové
sloupec kosti ze slonové
její ňadra polokrytá
plující dvě labutě*

Boleslav Jablonský

Flétnista na hnoji

Viole d'amour

Kdysi hrál kdosi na hboj
kantilénu mstivou
však století uplynulo už
melodii slyšíme jinou

V století minulém
na střeše Chagallův šumař hrál
to ještě křesťané hledali
v podkroví Svatý grál

Však pokročil čas k horšímu bratři v Kristu moji
dnes zaslechnout lze nanejvýš
flétnistu příčného preludujícího na hnoji

- - -

Má lásko,
na pánvi lásky naší tě otočím
z boku na bok

Ustrnut
na tvé smažení
budu se dívat
zírat
co ti chystám
a co schystalas ty mně

Milá!
sádlo na pánvi s cibulí
lehce zpěněnou

Ou!

Tesáky vlkodlaků
schované v lesích

Na pánvi
zpěněný sádla sníh

- - -

Zase už doma
zase už sama
zas jak jehlice
mezi špendlíkama

J. Ž.

Neboj se moje milovaná
nocí toulá se hyena

Co vhání ti slzy do očí
genius loci

Co do očí slzy ti vhání
stopy psů po pusté pláni

Alice

Byla příliš blízko mému srdci
než abych ji mohl zatajit

Číhala na mne ze strany
úzkost
číhala na mne ze strany obava
zda se přiznám

Nemohu zapřít tu
s kterou jsem byl

Kateřina řekla

Tvoje minulost
patřív
jenom tobě
a jenom mně

Naše minulost
patřív
jenom nám

Když dokonala slova svá
políbila mne jemně

- - -

Opřeny o zed' břízy
v dešti kdy prší
opřeny v pršícím dešti
o zed' břízy;
má lásko,
copak nezůstane opravdu nic?
Copak kapky, padající na
mne opřeného o zed' břízy,
copak je tento déšť
jediná realita,
která se mne opravdu dotkla
za uplynulé tři dny?
Opřeny o zed' břízy
zatímco prší.
Zardousil já jsem lásku v Tobě,
nebo Tys zardousila svoji
lásku ke mně,
mezitím co prší,
opřeny o zed' břízy.

1985

- - -

Není nikdo mezi vámi
jenž pochopí
o čem mluvím
a co si myslím

Vím
že není
přesto k vám mluvím
s lítostí
s žalostí
s beznadějí

Usedají ještě na střechy chrámu sv. Mikuláše
kavky?

Ach,
jenom na tohle
ptáš se mne ty?

- - -

Klamerky sedí na šňůře
jak vlaštovičky

Milá má
znavená
vždyť tak to bylo vždycky

Jen divné je mi
když s mámou vyvážel
jsem prádlo
že mne to nenapadlo

Srdcová sedma

Alexandru Sergejeviči Puškinovi

Jakmile

sedmu červenou
na stůl položil
pobledli všichni
krev odešla jim z žil
jak olovo
z rukou upadlo by mu

Jako by upadlo na stůl mu

plumbum
zvuk temný ponurý ozval se
bum

Ti kteří prohráli

skrz sedmu hlášenou
ruletu ruskou
si zahráli

Není

v světě
hra krásnější
hrubá a hrubější
než ruleta ruská

Nádhernější jest snad

bubínek Coltu
či v křesle
10.000 voltů

Těžké vlny
(za pomoci Viktora
Kamila Jeřábka)

Bylo vzácné podzimní jitro
v údolích
lesy obklopených

Ostře se rýsovaly
obrysy tmavých borů
z polí mdle voněla
nať usýchajících brambořišť

A v oddechu
nedalekých lesů
bylo cítiti plíseň mechů
a listí
odkvétajících vřesovišť

A. (V.)

Mezi okny

těla zteřelých mŕ
milý můj já tvoje jsem
bud' ty můj

Na oknech šedivé sítě pavučin

milý můj
milá má

A v pavučinách

ach
vykulená očička pavouků
a zděšené zástupy pavoučat

Co se mnou děláš

milý můj
co ach to se mnou děláš

- - -

Slušné je co se nepodaří
Nárazníky vagonů v zapadlých nádražích
Rtuť která v kuličky se ti rozutekla
Kácejí kácejí kácejí dřeva
Nárazníky vagonů kéž by je vezly jinam
Kéž všecky

Zuzana v lázni

Ten který

na tebe se dívá
na tebe která se neodívá
ničím
než svojím tělem

Ale toto je přece

stařec v lázni
ne Zuzana která bázní se oděla

Zuzana

na starce se dívá
úsvit nebe
odívá

Mravenci

cucají bradavky tvé
a netečně hrají si
s tvým tělem

I je tam kohout

ou

Do lázně dívají se dírkami vyhloubenými

kteří tam nesmí

Spi

spi

Halmarovy vzpomínky (spolu s Helenkou P.)

Koráby běloplachetné
do království Ismeny
mířily

V skalnaté hranici
dvou útesů
cestu razily
nade dnem zeleným

Podobny
obrovským křídlům
zkamenělého ptáka
jenž
bílým temnem
vlaze vonných nocí
probouzel se k dalekým hvězdám
nesmírné oblohy
věčně chladným
věčně hořícím

Podzimní

Opět vracejí se noktoidi
ocúny v chladných zahradách
bílé ovečky na lukách
v kuchyních skrytí kredencoví pijáci

- - -

Věci jsou takové
jaké jsou
ty které nejsou takové
nejsou

Alice pekla chleba
zanechala mi recept

Chceš slyšet to nyní
nebo hned?

Až postavím pec
což udělám
vždyť
dvacet let k tomu se chystám
chléb
jejž v peci té budu péci
bude chléb Alicin

Zbav nás ó Pane
našich vin

Bila čtvrtá hodina

Nikolajovi

Pronikavý mráz

mnou chvěl

záře

zapadajícího slunce prolínala vzduchem

hrála

pomerančovým slabým svitem

na osamělých střechách

ach

na sklech oken

Holé

černé větve kaštanů

trčely bez hnutí vzhůru

roj vrabců vnikal do nich

pronikavým křikem

Trestanci

skupili se po dvou po třech

v aleji

Aleluja

- - -

V povelikonočním čase
Marie malovala

Aleluja!

Marie malovala
v povelikonočním čase
plevel na plotě rzivém
zachytil se zase

Fotografie jako z Erbena

Oprýskaná stěna
pod níž sedící kojící
jež na klíně děťátko má

V lněné pláténko
šcorpiona vyšívá
kol něho písmena
hieratická

Á!

Co vyzařuješ
to přitahuješ

Ta pod stěnou oprýskanou
na klíně vyšívá
štíra
ou
nad nímž ve zdi škvíra
se rozevívá

Á! á! á!

Pavučiny
(podle Statku na hranicích
Jordana Jovkova)

Zdeňku Zaoralovi

Blížkost její
před sebou uviděl
v rukou otěže bílé
bílé
jak kůra bříz

Kožené rukavičky uviděl
nad nimiž
kůže dohněda opálená
chvěla se
zlatě lesknoucími se
něžnými chloupky

Ještě na ni pohlédnout
se neodvážil
bosorka
zpod napolo sklopených řas
úkošem pozorovala jej
usmívajíc se
jeho rozpakům

Slunce sklánějící se k západu
dalo mu uvidět
tance komárů
v nichž komár každý hraje a tančí

v paprscích slunce
v paprscích světla

Lehké natažené pavučiny
vznášely se vzduchem
tisíce a tisíce jiných
zachycovaly se na býlí a
stéblech trávy

Sluneční světlo
lilo se
hluboko nad zemí

Mizely obrysy světa
pavučiny se třpytily
stříbrná vlákna

Měkký
jemný stín jilmu
na její mdlou tvář
zelený odraz
vrhal

Oči její hleděly
do dálky
husté černé řasy
nehybné
je obklopovaly

Jako by
byla sama
jako by
dva kroky od ní
nebyli lidé
jiní

Lence D.

Kol dvorců tvých
 temnivá tma
 kol rozlehlých dvorců tvých

Pamatuješ si ještě?

Tak vypadá hřích

Jako bys nevěděla
 že On
 stvořil bradavky
 jež sám tak rád
 s láskou by
 líbal

- - -

Kapka rosy
na listě jitrocele

Château d'eau
(spolu s Karlem Hadrbolem)

Listy

platanů usychají
magnolie uvadlé lístky
bíle padají
do žluté trávy

Labutě na jezírku

lekají se
synkopických zvuků

Nemluví nikdo

zrcadlo bliká
proti neúprosnému slunci

Paulině

Tak dávno se mi zdá
že nespátřil jsem vážky
leč dneska v Krumlově
zelenomodré dvě uviděl jsem
v jejich milostných hrách

Nádherné byly
i kunda Tvá již nikdy neviděl jsem
a asi
nikdy nespátřím
proti nim
v snách o Tobě byla vybledlá

Vážky milostně si hrály
uvědomil jsem si
má lásko
že na Tebe žárlím

Johnu Šalamounovi Bokovi

Vždyť nad tvým neštětím
vždy
paprsek světla se vznáší

Vždyť tvoji zlobu
vždy
vyhojí paprsek světla shůry

Vždyť odletí můry a uschnou
vlkodlaci
věř i do tvých rukou
víra se vrací

Vždyť
bylo to tak vždy

- - -

V tom je totiž to neštěstí
proč pořád ode mne
něco chcete vědět
proč fialová barva koloruje
klasy jehněd

Pomalu vzplane promoklé klestí
v noci poutník sejde z cesty

Za můstkem zahouká
hejkal

- - -

A byla bouře
mraky tmavé schovaly se

Řekla mi máma
nad mořem shromažďují se

Mámo! mámo!
kde je tvá zástěra?
kam schoulit
můžu se já?

Šneci mají své ulity
i hlemejždi je mají
skořápky v nichž
tykadla ukrývají

Ale kam se mám ukrýt já?
pod vychladlé kameny?

Milá
maminko má!

Cholera **(z druhé balkánské války)**

Stouplo na mne
několik těžkých bot

Kdo jsem?
veš nebo kámen?

Kam pospíchají?

Nad pozicemi
pomalu táhne se dým
je to však klid zvláštní
nejistoty plný

Máme několik zabitých
které je třeba odklidit

- - -

Začínám se vracet
k tomu co především
měl bych vidět

Po okraji půllitru
cestuje asi
drosofila

Venku šuměl déšť
ale slunce
nezapadne nikdy
tak hluboko

- - -

Má milá

daleko je za hranicí
je tam ať chci nebo nechci
po Smíchově potloukají se
Žáčkovi psi

Ve snách moje touha po ní sní

Moje milá je za hranicemi

Žáčkovi psi po nocích
oči cení

Suchý Čert a Divoký Sokol (ve spolupráci s J. F. Karasem)

Bylo jiskrno mezi nebem a zemí
sluneční zážehy
pestrých motýlů
od révy k révě

Stál květ právě rozpukávající se
pozdní podzimek
s hulavami
hlubokými jak horské zhlaně

Bez poutnických škeblí
neměla šperků
pouze
na zhnědlém krku
ledva rozeznatelný řetízek zlatý

- - -

Ach

tolik plchů leze pod střechy
ach milá má tolik slz
vyplakat můžeš jenom ty

Ach

tolik netopýrů
sídlí v krovu
milá má
nerozplakej se znovu

Ach

kolik kůrovců
i červotočů sídlí v Boubíně

Neopust' mě má lásko
aspoň ty ne

Setkání v lesích

Hele Volanské

Tak tak

děťátko moje
ukazovala dobré jsem ti
ne zlé

Byla jsem i já

hezká
bílá jako sníh
jsem byla

Koupala tebe jsem

v odvaru hnízd vlaštovčích
chlupů psích
na rány včelí vosk dávala jsem ti
s odvarem z myšího ocásku

Ach děťátko mé

mě se ptáš
na lásku

- - -

J. L. Borgesovi

Jest to totiž
tajemství tří klíčů
a tří bran
tří otevřených či zavřených bran

Jest to toto tajemství
toto tvé hájemství
klíče od otevřených či
zavřených bran

Dagmarce

Víš vždyt' víš
oči vyplakat
dovede si každý

Jenom
něha a láska
jsou navždy

- - -

To co se nemá stát
se přece nestalo
a ani nenastalo

Proč jsem to nevěděl dřív?

Po řekách odplavené dříví
na lukách pokosené kvítí

Stalo se toho tolik
po zmizelém stanu
zapomenutý kolík

Zuzanka ze Žižkova

Čekala jsem na něho
jak na smilování
a on nešel
a nešel

Čekala jsem na něho
na jeho milování
a on nešel
a nešel

Kdyby aspoň
poslal mi esémesku
ten tvůj karbanátek
mě zpátky nezavolá

Čekala jsem na něho
přede mší
i po požehnání
a on nešel
a nešel

Ani do mého stesku
neposlal mi esémesku
strč si ho do kastrola
a dobré chutnání

Vajíčka do skla

Petrovi Novákovi

Udělal jsem ti
 vajíčka do skla
 i když naše láska již
 odezněla

Nicméně
 povídej
 kdo ti udělá tak jako já
 vajíčka do skla
 povídej

Udělal jsem ti je a
 do postýlky tvój nes
 a tys tam nebyla
 a tys tam nebyla

Ani tenkrát
 když jsme se milovali
 nikdy toliks mne
 nezradila
 jako dnes
 kdy v postýlce své jsi nebyla
 abys vajíčka do skla
 si vypila

Tenkrát
 dnes

Skeleton in the cupboard

Občas jsem tak šťastnej
tak šťastnej jako vy
tak šťastnej jako vy
s láskou
s lítostí

V kuchyni
ohlodané kosti
v kredenci cosi chrastí

Každá domácnost
svého má skeletona
v kredenci

Arrivederci!

Memorial

Z našeho

údolí slzavého

odešel Milan Matěj

Jemu už je hej

ale co my

pozůstali?

Muži i ženy

s nimiž jsme žili

kamsi mizí

ztrácejí se v svět jiný

muži i ženy i

androgyni

Hlavně

se z toho neposer

neztrácej naději

noví se rodí

dosud cizí

z těch

s nimiž kdysi

jsme se milovali

Pavlovi B.

Růžová nahá subtilní
zeleným porostem
zastíněná

Snáší se plátek okvětní
nad
Věru jež sní

V srpnu 2000 na Bítově

Jitro

Milostivě zamávaly
mi javory

Vítr a ve větru sníh

Na nebi Božím
ozývá se smích

Františku Listopadovi

*Tu padal suchý list
a slétl nám mezi srdce
ve rzivé mříži jak v strunách
sí vaše ruce hrály*

Paul Fort

Jen padající listí
ti odpoví
zda legenda o Tristanovi
a Isoldě

Jen listí ti
odpoví
zda zaváté smetené
cestičkami parků

V mříži parku
uvázlý javora list
jseš si tolik jist
že legenda o Isoldě
a Tristanovi

Odpoví jenom ti
v mříži uvázlý podzimní list

Janu Pavlovi II.

Po obílených hrobech
procházeli se duchové
dřevěné lopatky uschlé
v hromadách obilí

Konečně papež živý
zezlátly mandorly
korouhve na střechách chrámů

Konečně živý

- - -

Vejdumek

je dítě velikonoční
vichr který skrze dírky dvě ty
vane a fičí

Pane smiluj se!

Gospod pomiluj ny!

Přece nemůžeš bejt taková svině!

Skrz dírky velikonoční

jemný vítr
jemně
pohladí tě po píči

- - -

Cíchy rozslintané
ústy pavouků

Rozpomeň se na nás
Pane

Ústy pavouků
cíchy rozslintané

Na dně sednice
svinuté smetí

Jsi tam ještě?

Jak je ti?

- - -

Ach,
 housesko moje,
 jenom Ty už jsi moje,
 ach Pane,
 housesko moje,
 až se vykuklíš,
 budeš k mé lásce
 blíž?

Vzroste
 jarní osení,
 země zelená česká?

Housesko má!

H. P.

Ne Tvoje koňská síla
ne Tvoje láska z minula
jež minula bez záruky kohokoli z nás
jež minula bez zázraků kohokoli z nás

Zapomněl jsem co jsem Ti chtěl říct
zapomněl jsem co říct jsem Ti nechtěl
pelíšek veverek vystlaný oříšky
ohnišť v nichž dodoutnává popel

Toto je citát: Byl jsem jediný
 který Tě více miloval
 a je škoda
 že jsi to nepoznala

Ve Vydří z hnízda vyvedení čermácci,
plačky se chystají
opлакávat dalšího z těch,
již umírají

Ují! Ují!
tak křičí čejky
v bažinatých lukách

Ach!
Helenko, což myslíš si,
že mně je lehké?

Víš

s úsvitem vstane zas slunce
stačí
abys těsně nad obzorem
uviděla škvíru světla
do níž se slunce tlačí
ne prudce
velice něžně

V té chvíli ozáření budeš snad
podobat se kněžně
snad princezně i

Každý z nás skončit může
v dně cisterny

Kladiny hladina
se uklidní

Zbyňku Hejdovi

Zeyera četl jsem
Ossianův návrat
otočil jsem stránku
hle
založena byla peříčkem holubím

Jestli ještě takhle
může vypadat život
který má na kahánku
co víc ještě chtít smím?

Veselé světlo svíc
aby
na stěnu vápennou
vrhalo stín
komíhající
konejšící
duši mou

Za márnicí
zas zavyl vlkodlak

Nestrachuj se
Juliano
snad má jenom hlad
o každé půlnoci
vyje tak

Sezdávají se lidé

Na koncert Oceánu šla
černé vlasy vstrčené
do očí

Kůča potkal ji
a optal se
což kdybychom děti spolu
udělali

A Martina mu odvětila
jen s tebou
děti
mít bych chtěla

Záclony

Za zhaslou
záclonou
jsem ji spatřil
poté co
oheň jenž v našich duších
kdysi zářil
uhasl
uhasl

Vůně levandule
vanula tiše

Kamilu Linhartovi

Seděl na zídce
kostela Matky Boží
v srdci hloží
v hlavě vymeteno
v zdech opuka

Srdce mi puká
jen Tvoje jméno
mě zachraňuje

Ultima in mortis hora
Filiu pro nobis ora

- - -

Pavouček

lezl po záchodové míse
úzkostlivě díval se na mne
zda se to smí se

Díval se na mne úzkostlivě
zatímco čural jsem
mimo něj
tklivě

A pravil Moudrý

Nyní uviděl jsem
dvě nebeské modré studánky

Dvě lahve
modré jak azur
modré jak akvamarin
modré jako nebe

Arciopate Anastázi
bez Tebe život
nás zebe

Jimovi Horáčkovi

O tom

o čem se nemluví
se nemluví

Mluví se o tom

o čem nemá
se mluvit

Fialová pole

posetá vrabci

Tolik se ti ta představa vrací?

Fialová je barva

kajícnosti

Ty nejsi kajícíný

Víš co

od tebe chci?

Janu Placákovi

Nikdy jsme spolu nespali?
zeptal se

Ne odvětila
to už je za zenitem naší touhy
život není tak dlouhý
aby milovat mohl by ses se všemi
které miluješ

Kéž Pán nám dá dožít v lásce
nezávislé na tělesném milování
nic jiného nepřēju si už
ani

- - -

Na klasu žita námel
na mezi pryšec chvojka
čertovo mlíčí

Na zádech
rejsek odnáší myš

Ztroskotání Rose Macaulay

Byla sama

na tvrdé židli
zima a mrazivo
jako by byla utopená
v hlubině studených moří vášně
a bolesti

Ztroskotaná

zničená
utonulá na dně šedých moří

To volal v ní

raněný hlas
když seděla sama v mrazivém pokoji
se smutným scaldinem
u nohou

Měla suché oči

nemusela již býti svědkem lásky

Mystická

Ach

Panno Mario z Medžugorje,
když jsem
do kundy
strčila sošku Tvoji,
pocítila jsem,
že navždycky jsme svoji

Ach,

neukojená jsem,
Maria moje Panenka netuší,
že soška její pro kundu mou
úžasnou
přespříliš je tenká

Ach,

kdybych tak v lese tmavém ležela
kundu roztaženou útlou
ani nevnímala bych
jak nade mnou
strakapúdi něžně do kmenů tlukou

Jardovi Kukalovi

Jako bych bezvýsledně
perlíkem do srdce si bušil
ty nevíš milá má
co kvůli tobě jsem zkusil

Bezvýsledné je
co o sobě ti ukazuju
zatímco ty bezvýsledně
pokoušíš se
okusovat mi duši

Zpívej si svoje dueta
zpívej si svoje dua
pochop že už jsem
duchovní mrtvola

Okusuješ mi duši
pochop však nežijeme v buši
leč ve velkoměstě

Nestrkej prsty tam kam nemáš
mohly by uvíznout v těstě

Vídeň Brno Praha
velkoměsta
aha!

Disco

Ta otázka je nesmyslná
k čemu to všechno bylo
přece kdyby to nebylo
nemohla dnes bys mi otázku tu klást

Na strništi už
nesbírají klásky
nejsou klásky a nejsou povřísla
zpcená třísla
atakovaná ječnými plevami
při přidávání do mlátičky
tak nikdy už nebudu maličký

Nevoní nat' už bramborová
na souvratích polí
brambory už si nepečou
ou

Na diskotékách
žerou brambůrky
nešťastné stvůrky
oběti předstíraných jednoočných lásek
jež nikdy nesebraly ze strniště klásek

- - -

Snad budu už jen
vycházet za humna
a za humny pozorovat jilmy
a nažky jejich
jež z nich budou se snášet
na dlani chovat

Ať tak či onak
nechci už
připomínat si jak jsem byl chrabrý
umírající habry
zednickou lžící nahozené stěny

Nevíš jak je mi
a ani nechtěj to vědět

Je jaro
z brlohu klube se medvěd

Liboru Krejcarovi

S dětátkem prodírala se
skrz ostružiní
jež lýtka ovíjelo jí
jak na kůži mokré šimral by jí
chvost koňských žíní

Mezitím ten
jenž doprovázel ji
prodíraje se mlázím
pohlédl na zem
lesního hřbitova shýbl se
a lebku pak vrány či havrana
kojenci vstrčil do úst

Čas nachýlil se podzimní
začínal půst

Komentáře k jednotlivým textům

RUZYNĚ 4. SRPNA 1989

K dataci prvního bloku sbírky autor uvádí, že texty v něm obsažené napsal během uvedeného dne, kdy byl ze soudní budovy v pražské Karmelitské ulici, kde s ním právě probíhal soud, eskortován do ruzyňské věznice: zde podepsal převzetí aparatury Plastic People, načež byl opět eskortován do soudní budovy;

xxx (Do Vydří zamíří)

4. a 5. ř. sh.: „a Petr uchopí / do rukou korouhev“: viz foto na s. 64 sborníku Humpolecký Magor, Praha 2007: Petr Placák zcela vlevo, korouhev nese Luděk Marks;

Její oči jsou dvě studny

Báseň Boleslava Jablonského pochází z epické básně Tři zlaté vlasy (1841), konkrétně z jejího prvního zpěvu, „Krásná Rudmilovna“; znění úryvku ve vydání z roku 1864 (s. 96) se poněkud liší od citace Jirousovy: „Její oči jsou dvě Luny / S nebe se usmívající, / Její líce jsou dvě Zory / Ranní slunce vítající, / Její krásní vlnadní rtové / Dva večerní červánkové, / Její hrdlo lilijové / Sloupec kosti ze slonové, / Její nádra polokrytá / Dvě plujících labutí.“;

Těžké vlny

Dle autorova sdělení jde o text vystavěný na základě povídky Těžké vlny od Viktora Kamila Jeřábka (stejnomený výbor z Jeřábkova díla vyšel v roce 1945);

Halmarovy vzpomínky

Dle autorova sdělení jde o text vystavěný na základě knihy Halmarovy vzpomínky od nezjištěného českého autora;

Pavučiny

Dle autorova sdělení jde o text vystavěný na základě knihy Statek na hranicích bulharského autora Jordana Jovkova;

Château d'eau

Dle autorova sdělení jde o textovou koláž inspirovanou stejnojmennou povídkou romanopisce, povídkáře, cestovatele a překladatele Karla Hadrbolce;

Cholera

Jde o textovou koláž inspirovanou románem Cholera od bulharského autora Ljudmila Stojanova (český překlad vyšel v Odeonu, Praha 1971);

Setkání v lesích

Dle autorova sdělení jde o textovou koláž inspirovanou stejnojmennou knihou slovenské autorky Hely Volanské (dílo Stretnutia v lesoch vyšlo v českém překladu pod citovaným titulem naposledy v roce 1962);

Memorial

Text je psán in memoriam hudebníka Milana „Mejly“ Hlavsy biřmovaného jménem Matěj († 2001);

Pavlovi B.

Text je apostrofou výtvarnice Věry Novákové, manželky malíře Pavla Brázdy;

Sezdávají se lidé

4. ř. sh.: „Kůča potkal ji“: Dle autorova sdělení jde o Pavla „Kůču“ Kučeru, hudebníka rockové skupiny Bratři Karamazovi;

Ztroskotání Rose Macaulay

Dle autorova sdělení jde o textovou koláž inspirovanou stejnojmennou knihou, kterou však nebylo možno identifikovat; snad spíše souvisí s některým dílem anglické autorky Rose Macaulay (1881–1958).

Ediční poznámka

V našem vydání Jirousových básnických i prozaických textů, jak byly editorsky uspořádány Martinem Machovcem pro knižní publikaci *Magorova summa* z roku 2015 v nakladatelství Torst, z níž vycházíme, nejsou zahrnuty komentáře k původu a vydávání jednotlivých děl, jmenný rejstřík, seznam výběrové literatury. Připojeny jsou pouze poznámky k jednotlivým textům, přibližující čtenáři pozadí jejich vzniku a vysvětlující některé zmiňované skutečnosti.

Hlubší zájem o uměleckou tvorbu Ivana M. Jirouse uspokojí bohatý poznámkový aparát obsažený ve 3. svazku *Magorovy summy*, jenž je výsledkem záslužné precizní badatelské práce Martina Machovce a na který našeho čtenáře odkazujeme.

Redakce MKP

Ivan Martin Jirous

Rattus norvegicus

Edice Čeští básníci 20. století
Redakce Slávka Járová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.1 z 16. 6. 2020

ISBN 978-80-7602-398-7 (epub)
ISBN 978-80-7602-399-4 (pdf)
ISBN 978-80-7602-400-7 (prc)